



Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Siklóssy László*
Cím: *Leonardo da Vinci Madonnája
Szépművészeti Múzeumunkban*
Forrás: *Pesti Hírlap*

Osztályozás	
Tárgy	4
Hely	
Idő	"1942"
Személy	

Leonardo da Vinci Madonnája Szépművészeti Múzeumunkban

Irta Siklóssy László

Az első világháborút megelőző tavaszon Szépművészeti Múzeumunk megvásárolta azt a kislasztikai gyűjteményt, amelyet száz évvel ezelőtt *Ferenczy István*, a Széchenyi-Kossuth-kor szobrásza szedett össze kis pénzen, de nagy ihlettel, római tartózkodása idején. A gyűjtemény mélyreható átvizsgálása után kiderült, hogy egyik darabja, egy ágaskodó lovas szobor, a szellemóriás *Leonardo da Vinci* műve. Ez a felfedezés érthetően megdöbbantotta minden művelt magyar ember szívét.

Most, ha nem is oly váratlanul, hasonló meglepetés ért bennünket. Most jelent meg ugyanis az a diszes emlékkönyv, amelyet *Gerevich Tibor* 60-ik születése napja alkalmából készíttetek tanítványai. E könyvben olvasható *Balás-Piry László* meggyőző tanulmánya arról, hogy Szépművészeti Múzeumunknak *Boltraffio* neve alatt kiállított Madonnáját nem ez a művész, hanem mestere, *Leonardo da Vinci* festette.

Ennek fele sem tréfa. Egy eredeti *Leonardo da Vinci* kép Szépművészeti Múzeumunk színvonalának újabb emelését jelenti, ami országos érdek. Erdemes tehát bepillantunk abba a bonyolult munkába, amelyet *Balás-Piry* végzett, amikor szakemberek éveszados töprengéseit kritika alá véve, a kutatás újszerű eszközeivel eljuttott a *Boltraffio*-*Leonardo* probléma megfejtéséig. Vegyük sorra munkájának fontosabb utjelzőit.

A szóbanforgó Madonna-kép a bécsi Eszterházy-palotában elhelyezett hercegi képtár egyik vonzóereje volt s általában úgy szerepelt, mint *Leonardo da Vinci*nek egyetlen Bécsben levő műve. Ezen a néven említették a katalógusok s ezen a néven került a hercegi képtár átvételekor 1871-ben Budapestre, majd az Országos Képtárba, végül a Szépművészeti Múzeumba.

Pulszky Károly volt az, aki *Boltraffio* szerzőségét elsőként hangoztatta s a képen azóta mai napig *Boltraffio* névtáblája látható. *Pulszky* lángeszű ember volt, kitűnő műértő, de szerencsétlen képkeresztelő. Tanuskodik erről a Múzeumban egymás szomszédságában függő két kép: egy *Piombó* festette férfi-arckép s ez a mi most tárgyalt *Boltraffio*-*Leonardo* képünk.

Pulszky a *Piombó*t, amint ismeretes, *Raffaello* gyanánt vásárolta a képtár számára. Tévedésért politikai hajszá indult meg ellene, amely a halálba kergette. Az akkori felfogás szerint, amely azóta már megdőlt, *Pulszky* *Raffaello* nevével tulértékelt a *Piombó*-képet, viszont a legújabb kutatások hatása alatt úgy érezzük, hogy a *Leonardo* képet lebecsülte, amikor *Boltraffio* nevét akasztotta rá.

Az első probléma megoldást nyert: a *Piombó*-kép, mint ilyen, kitűnő beszerzésnek bizonyult. A második probléma most kerül eldöntésre: *Pulszky* *Károlynak* és követőinek van-e igazuk, akik a szóbanforgó Madonnát *Boltraffionak* tulajdonítják, vagy *Ba-*

lász-Piry *Lászlónak*, aki *Leonardo* szerzősége mellett tört lándzsát.

Balász-Piry szerint eddig még senki sem foglalkozott, minden részletre kiterjedően e Madonna-képpel, sőt ellenkezőleg nem egy esetben csupán fénykép alapján ítélték felette: ami őbenne a perújítás gondolatát ébresztette fel. Sorra vette tehát *Boltraffio* hiteles képeit, amelyek modorába azonban ez a Madonna nem volt beilleszthető. Különösen kiáltó az ellenítét a mi képünk és *Boltraffionak* a milánói és londoni hasonló tárgy művei között. A budapesti képet nem festhette ugyanaz a mester, aki a másik kettőt festette.

A budapesti kép minden vonatkozásában *Leonardo da Vinci*t valjára mesterétül. Ez a kép *Leonardo* befejezeten alkotása. Befejezetlen, mert az isteni gyermek a képen egy virág után nyul, amelyet azonban a művész elmulasztott ráfesteni a képre. *Leonardo* mellett dönt a kép kompozíciós vizsgálata is. *Leonardo*, akit élete végéig foglalkoztatott az Istenanya ábrázolása, háromszögbe komponálta Madonnáit. *Boltraffio* említett Madonnáinál ennek éppen az ellenkezőjét lehet kimutatni, míg a pesti Madonnán az alakok mozgásánál is az a *leonardói* elv érvényesül, amely szerint „az emberi alakok olyan mozdulatokkal kísérik azt, amit tesznek, hogy ha látod őket, megérted, hogy mit gondolnak és azt is, hogy mit beszélnek.”

Az alakbeállításra is voltak *Leonardónak* szabályai, amelyeket ő maga megtartott, tanítványa, *Boltraffio* azonban kevésbé. „Nőknél és serdülő leányoknál — írja *Leonardo* — nem

szabad, hogy szétterpesztett láb-beállítások forduljanak elő, mert ez kihívó és a szemérmesség hiányát árulja el... Asszonyokat szégyenlős tartásban kell ábrázolni. A fej ne legyen soha ugyanoda fordítva, amerre a mell fordul, sem pedig a karoknak nem szabad ugyanabba az irányba mozdulniok, mint a láboknak... Mindezek a szabályok érvényesülnek *Leonardo* képein, szintugy a budapesti Madonna-képen: *Boltraffio* művein azonban kevésbé vagy sehogy.

Balász-Piry jó hasznát vette a röntgen-átvilágításnak is. Ez megdöntötte a találgatást, mintha a mi Madonnánk egy nagyobb festmény töredéke volna, vagy hogy a kép háttérében tájkép húzódnék meg, avagy valahol szignatura rejtőzködnék. Ezenkívül beigazolta a röntgenvizsgálat azt is, hogy *Leonardón* kívül beledolgozott a képbe még egy másik művész azzal a szándékkal, hogy azt befejezze. Ezek a részletek a fekvetlen homályos foltokként jelentkeztek, nyilván azért, mert a tanítvány „a fényárnyék effektusok kiaknázásában messze elmaradt mesterétől”. *Leonardónak* ez a tanítványa, aki mestere művének befejezésére vállalkozott, *Balász-Piry* szerint valószínűleg — *Boltraffio* volt.

Balász-Piry szerintünk kitűnő munkát végzett: sikerült *Leonardo* szerzőségét bebizonyítania. *Boltraffióval* azonban tulságosan szigoruan bánt. „A röntgenkép tanúsága szerint — írja —, amely finom átmenetekkel van odahelva a Madonna jobbja, olyanira élettelenül és csontozat nélkülinek hat a balkéz, még a fények is hibásan vannak felrakva. Ez a mód

Boltraffióra vall...”

En hiszek *Leonardo* szerzőségében, de nem *Boltraffio* „második festő” nivoltában, még kevésbé kontárságában. Szerintem, hogyha *Boltraffio* neve le is kerül a Madonnáról, maga a művész továbbra is megmarad a tiszteltnék azon a magas polcán, amelyen eddig állott. Ne kényszerítsük tehát a kontár segéd szerepét *Boltraffióra*, erre a nagy művészre. Gondoljunk vissza *Pulszky Károlyra*, aki *Boltraffiót* nevezte meg a Madonna alkotójául. Mit szólna ma *Pulszky*, ha azt mondanák neki, hogy *Boltraffio* nem festette, hanem elrontotta e mesterművet?